Eerste Kamer der Staten-Generaal **I**

Vergaderjaar 2026-2027

36 416 Voorstel van wet van de leden Paternotte en Wendel tot wijziging van de Embryowet in verband met de afschaffing van het tijdelijk verbod op het doen ontstaan van embryo’s voor wetenschappelijk onderzoek

J **BRIEF VAN DE TWEEDE KAMERLEDEN PATERNOTTE EN WENDEL**

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 6 november 2026

Tijdens de plenaire behandeling van het initiatiefwetsvoorstel in uw Kamer op 3 november 2026 heeft het lid Walenkamp in tweede termijn nog een aantal vragen gesteld. Hij gaf daarbij aan dat deze vragen ook schriftelijk beantwoord konden worden. De initiatiefnemers hebben dat aanbod graag aangenomen en komen die toezegging met deze brief na, zodat uw Kamer de antwoorden kan betrekken bij de stemming over het wetsvoorstel. De vragen gaan over de subsidiariteitstoets door de CCMO, grenzen aan genetisch onderzoek en de veertiendagengrens.

De subsidiariteitstoets en de verantwoordelijkheid voor de controle

De heer Walenkamp vroeg waar de verantwoordelijkheid ligt voor de controle op het subsidiariteitsbeginsel, en of daarover desnoods eens per jaar kort kan worden gerapporteerd.

In de eerste plaats heeft de onderzoeksgroep die het onderzoek uitvoert de verantwoordelijkheid om zich te houden aan het subsidiariteitsbeginsel, zoals dat is neergelegd in artikel 10 van het voorstel van wet. De Centrale Commissie Mensgebonden Onderzoek (CCMO) is verantwoordelijk voor de voorafgaande toetsing van het onderzoeksprotocol. Daarbij beoordeelt zij of het onderzoek voldoet aan de wettelijke criteria van wetenschappelijke noodzaak, proportionaliteit en subsidiariteit. Dit betekent onder meer dat onderzoek met speciaal daarvoor tot stand gebrachte embryo's uitsluitend wordt toegestaan wanneer redelijkerwijs aannemelijk is dat de beoogde inzichten niet op een andere, minder ingrijpende manier kunnen worden verkregen. De CCMO beoordeelt daarbij of het onderzoek met minder embryo's of door deze minder lang te laten ontwikkelen kan worden uitgevoerd.

Op grond van artikel 29 van de Embryowet is de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) belast met het toezicht op de naleving van de wet. Wanneer de inspectie overtredingen van de Embryowet constateert, kan zij deze voorleggen aan het Openbaar Ministerie voor strafrechtelijke vervolging. Met het voorliggende wetsvoorstel wordt bovendien de maximale gevangenisstraf voor overtreding van de verboden in de artikelen 24, 25 en 26 verhoogd naar twee jaar.

Daarnaast voorziet het wetsvoorstel in een versterking van de transparantie. Op grond van artikel 4 van de Embryowet brengt de CCMO jaarlijks verslag uit over de toepassing van de wet. Dit verslag wordt aan beide Kamers aangeboden, samen met een reactie van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Met het aangenomen amendement van het Tweede Kamerlid Krul (CDA) worden bovendien bij algemene maatregel van bestuur nadere regels gesteld over de onderwerpen waaraan de CCMO bij haar verslaglegging aandacht moet besteden. De minister heeft in het debat aangegeven dat zij daarin in elk geval wil vastleggen dat de CCMO jaarlijks ingaat op het aantal goedgekeurde en afgekeurde onderzoeksvoorstellen met speciaal tot stand gebrachte embryo’s, het doel van de goedgekeurde voorstellen en de redenen waarom geen alternatieve onderzoeksmethode kon worden gebruikt. Het ontwerp van die algemene maatregel van bestuur

wordt aan beide Kamers voorgelegd. Daarmee wordt elk jaar inzichtelijk voor de Staten-Generaal hoe de subsidiariteitstoets is toegepast.

Grenzen aan genetisch onderzoek en erfelijke risicofactoren

Het lid Walenkamp vroeg daarnaast naar de grenzen aan genetisch onderzoek, in het bijzonder wanneer sprake is van erfelijke risicofactoren die op termijn tot ernstige aandoeningen kunnen leiden.

De Embryowet stelt strikte voorwaarden aan dergelijk onderzoek. Artikel 11 beperkt de toegestane onderzoeksdoelen tot vier medische terreinen: onvruchtbaarheid, kunstmatige voortplantingstechnieken, erfelijke of aangeboren aandoeningen en transplantatiegeneeskunde. De CCMO moet op grond van artikel 10 beoordelen of het onderzoek wetenschappelijk noodzakelijk is, of er minder ingrijpende alternatieven beschikbaar zijn en of het onderzoeksdoel opweegt tegen de bezwaren tegen het speciaal tot stand brengen van embryo's. Bij wet is bepaald dat in de CCMO onder meer ethici, juristen en een lid dat het onderzoek beoordeelt vanuit het perspectief van de proefpersoon vertegenwoordigd zijn.

Het wetsvoorstel maakt fundamenteel en preklinisch onderzoek in het laboratorium mogelijk, tot uiterlijk veertien dagen na de bevruchting. Een embryo dat voor onderzoek tot stand is gebracht, mag nooit worden gebruikt voor een zwangerschap. Het verbod op het wijzigen van het erfelijk materiaal van embryo's waarmee een zwangerschap wordt beoogd (artikel 24, onderdeel g, van de Embryowet) blijft onverkort gelden.

Veertiendagengrens

De heer Walenkamp vroeg verder nog naar een verruiming van de veertiendagengrens. Het initiatiefwetsvoorstel verruimt de veertiendagengrens uit de Embryowet niet. Artikel 24, onderdeel d, behelst het verbod om «een embryo buiten het menselijk lichaam zich langer dan veertien dagen te laten ontwikkelen». Het onderhavige wetsvoorstel verandert daar niets aan. Wel wordt met het wetsvoorstel de strafmaat op de overtreding van het verbod verdubbeld.

Paternotte

Wendel